

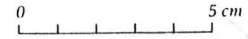
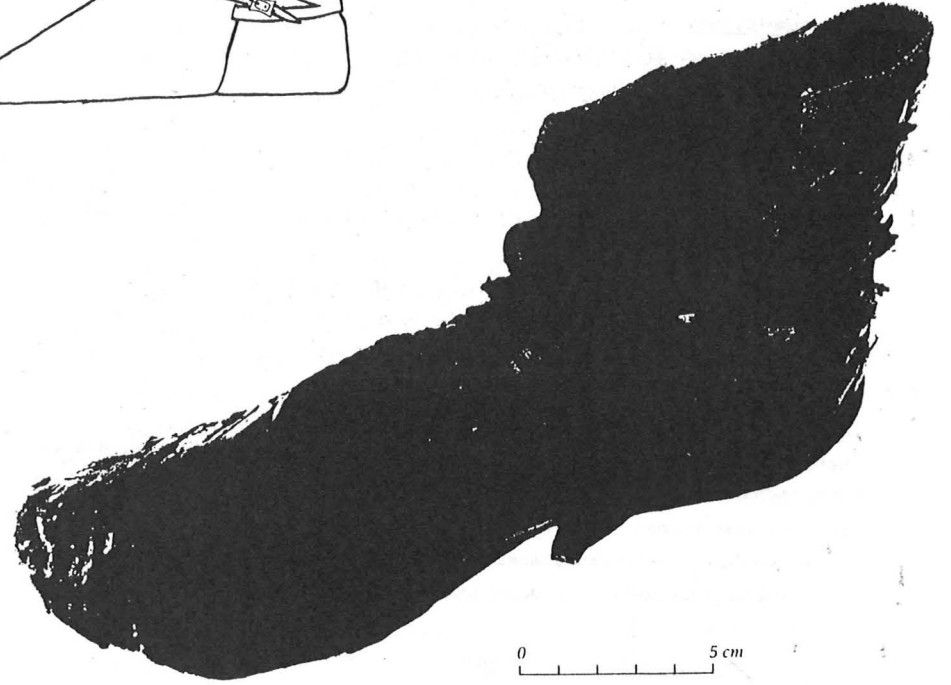
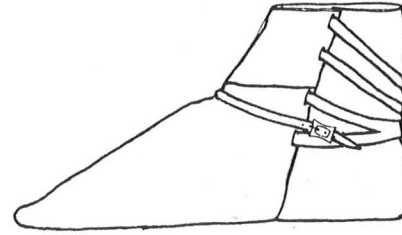
REDACTIE RENUS
Geregracht 50
2311 PB Leiden

PORT BETAALD
LEIDEN

DRUKWERK



'REBUS'
MEDEDELINGEN BLAD VAN
A.W.N. AFD. RIJNSTREEK



1990-I

Renus is een uitgave van de afdeling Rijnstreek van de Archeologische
Werkgemeenschap voor Nederland (A.W.N.)

Renus verschijnt tenminste tweemaal per jaar. Oplage 200 stuks.

Redactie: G. Jansen

Redactieadres: Geregracht 50, 2311 PB Leiden (werkruimte A.W.N.)

++++
Gegevens uit Renus mogen worden overgenomen, mits bronvermelding plaats
vindt en een copie van het artikel, waarin gegevens uit Renus werden
gebruikt, aan de redactie wordt gestuurd.
++++

Vondstmeldingen

Als u iets gevonden heeft, waarvan u denkt, dat het van belang kan zijn;
of als u weet, dat anderen vondsten hebben gedaan, belt u dan a.u.b. met
een van de volgende mensen:

Dick van der Kooij, Welterdreef 93, 2253 LJ Voorschoten, tel. 071-764072
Suus Sprey, Burg. Visserpark 14, 2405 GR Alphen a/d Rijn, tel. 01720-94986
Gijsbert Jansen, Chopinlaan 45, 2394 GK Hazerswoude, tel. 01714-13276

Ook houden wij ons aanbevolen voor melding van plaats en waar grondwerk
plaats (gaat) vinden. Help mee het bodemarchief te beschermen: een kleine
vondst kan het begin van iets belangrijks zijn!

Meehelpen met de opgravingen?

Heeft u belangstelling om actief deel te nemen aan het veldwerk, dan kunt
u in de veldwerk-agenda zien, welke projecten in uitvoering zijn, of uit-
gevoerd gaan worden. Voor de precieze gegevens van plaats en tijd kunt u
de bovenstaande telefoonnummers draaien. Met nadruk wordt er op gewezen,
dat ervaring absoluut geen vereiste is.

Restaureren, tekenen en vondstverwerking

Deze werkzaamheden gebeuren in onze werkruimte aan de Geregracht 50 te
Leiden, elke maandagavond vanaf 20.00 uur.

Opgave nieuwe leden

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden bij de administrateur van de A.W.N.,
postbus 100, 2180 AC Hillegom. Het lidmaatschap kost voor volwassenen
f 50,- per jaar. Leden ontvangen zesmaal per jaar het tijdschrift "Westerheem".
Nieuwe leden worden persoonlijk uitgenodigd voor een eerste kennismaking
met de afdeling.

Op de omslag.

Tijdens de opgraving op het voormalige Couvee terrein in Alphen aan de Rijn
is in een hoeveelheid leerafval een nagenoeg complete schoen gevonden.
Die schoen wordt momenteel op de ROB gerestaureerd door O. Gloubitz.
De afgebeelde schoen en de reconstructietekening zijn van een vergelijk-
baar model. (datering XIV B - XV A)

Aan de leden.

Voor u ligt de eerste Renus van het nieuwe jaar. Een dubbeldik nummer, dit vanwege
de komende jaarvergadering. Met eendergelijke bijeenkomst in het verschiet is
het vinden van copy in ieder geval geen probleem.

De afgelopen maanden is al weer het nodige werk verzet. T.a.v. het veldwerk
leverde de locatie in Alphen a/d Rijn, RW 11/Leidse Baan, niet het gehoopte
resultaat op. Het zoeken naar verdere bewoningssporen leverde, buiten wat vlekken
en greppeltjes, niets op. De eerder gevonden bewoning liep dus niet door in
oostelijke richting. Waarschijnlijk ligt een groot deel van de bewoningsresten
onder de nieuwe weg. Vermeldenswaard is de vondst van een tweetal kleine
fragmenten van een pijparden beeldje.

In Warmond werden, na een melding over mogelijke ijzertijdscherven, grondwerk-
zaamheden gevolgd. Een en ander leverde niets op.

In Voorschoten werd een groot aantal boringen verricht om een deel van het
verloop van de strandwal op papier te krijgen.

In Alphen a/d Rijn werd in het Stadskantoor een persconferentie verzorgd over
de opgraving op het voormalige Couvee terrein. De opkomst van pers en diverse
overheden was bijzonder goed. Het verzorgen van voorlichting naar de pers en
naar de, vaak subsidie verstrekkende, overheden blijkt een niet te verwaarlozen
maar ook tijdrovende bezigheid.

Op de werkvondten worden momenteel de vondsten van Couvee gewassen. Een grote
hoeveelheid Romeins bouw materiaal is al bewerkt. De vondst determinatie is
sinds kort gestart. Ook is men al een maand bezig met roodbakend aardewerk
van Teijlingen. Er zijn al weer de nodige nieuwe vormen voor de typologie
geconstateerd.

Over het tekenwerk het volgende: Veel veldtekeningen van Couvee zijn in de
inkt gezet. Ook het tekenwerk van het Lissers Vierkant vordert goed. En er is
een begin gemaakt met het tekenwerk voor de totaalplattegrond van Klein-
Poelgeest.

Bovenstaande zal u duidelijk gemaakt hebben dat de A.W.N.-afdeling Rijnstreek
zeker niet stil zit.

Tot ziens op de jaarvergadering.

Gijsbert Jansen.

UITNODIGING TOT HET BIJWONEN VAN DE AFDELINGSVERGADERING

De vergadering wordt gehouden op 8 mei 1990, in de werkruimte van de afdeling, Ceregracht 50 te Leiden. De aanvang is om 20.00 uur.

- Agenda: 1. opening om 20.00 uur,
2. ingekomen stukken en mededelingen,
3. notulen van de vergadering van 16-05-1989
(opgenomen in deze Renus),
4. jaarverslag van de secretaris over 1989
(opgenomen in deze Renus),
5. verslag van de kascontrole-commissie,
6. benoeming nieuwe kascontrole-commissie,
7. financieel verslag over 1989 en begroting voor 1990
(alle aanwezig op de vergadering),
8. bestuursmutaties:
-voorgedragen als nieuw bestuurslid: G.Jansen
F.Vervaeet

Het bestuur gaat er in dat geval als volgt uitzien:

D. van der Kooij (voorzitter)
G. Louwes (penningmeester)
F. VerVaet (secretaris)
G. Jansen (lid)
S. Sprey (lid)
P. van den Broeke (adviserend lid)

9. rondvraag,
10. sluiting en aansluitend een hapje en een drankje.

Tot zeven dagen voor 8-05-1990 kunnen leden punten aan de agenda toevoegen op schriftelijk verzoek van tenminste tien leden en/of kunnen leden tegenkandidaten stellen voor het bestuur, eveneens schriftelijk ondersteund door tenminste tien leden en een schriftelijke verklaring van de kandidaat dat hij zitting wil nemen in het bestuur.
Niet alles te zenden aan de secretaris.

NOTULEN VAN DE AFDELINGSLEDENVERGADERING OP 16 MEI 1989

1. Opening om 20.05 uur. Dhr. Peddemors heeft bericht gestuurd van verhindering, hij stond op 2 mei al voor de deur en had kennelijk niet op tijd het bericht ontvangen van de veranderde datum.
2. Mededelingen/Ingekomen stukken. Er zijn geen ingekomen stukken. Dhr. A. Huisman stelt zich beschikbaar voor de Renus-redactie. Dhr. Hardenberg heeft enkele veranderingen voor het HHR voorgesteld. Mevr. Van Driel-Murray en dhr. Van der Meulen hebben eveneens te kennen gegeven in de Renus-redactie zitting te willen nemen.
3. Notulen van de vorige afdelingsledenvergadering worden goedgekeurd.
4. Verslag secretaris (aangevuld met toevoegingen van toevoegingen van diverse leden) wordt goedgekeurd.
5. De Kascommissie, gevormd door dhr. Van den Berg en dhr. Wassink, heeft haar onderzoek verricht en een ondertekende verklaring van accoord bevinden is aan de penningmeester overhandigd. De penningmeester wordt gedechargeerd.
6. De kascommissie wordt onder dankzegging gedechargeerd. De nieuwe kascommissie zal bestaan uit dhr. Wassink en dhr. Van Vliet.
7. Financieel verslag, begroting en balans. De opgravingen in 1988 zijn sluitend uitgevoerd, er is zelfs een klein batig saldo. De retributie blijkt vrijwel geheel op te gaan aan Renus en het secretariaat. Een nadelig saldo wordt veroorzaakt door exploitatie-tekorten van de werkruimte. De UIOPA-subsidie wordt ter sprake gebracht; het blijkt nog niet duidelijk of een eventueel resterend bedrag terugbetaald moet worden. Dhr. Van der Kooij zal dhr. Van de Berg vragen naar de precieze inhoud van zijn mededeling. Voor verdere bouw- en inrichtingsplannen zal een nieuwe bouwvergadering belegd worden. Mevr. Van der Meulen stelt dat geen bedragen besteed moeten worden aan dingen die niet echt nodig zijn. (b.v. geen nieuwe tafels ter vervanging van de aanwezige tafels, etc.)
Dhr. Wassink spreekt zijn hulde uit voor het bestuur voor haar gewaagde oplossing van het huisvestingsprobleem. Hij ziet graag de investeringen, die in het gebouw gedaan zijn, opgevoerd op de balans. Het bestuur beveelt hij aan om bij voortdurende onduidelijkheid over een restant van de UIOPA-subsidie, dit bedrag als schuld op te voeren. Er wordt afgesproken, dat om te beginnen een inventarislijst van het gebouw gemaakt zal worden. Dhr. Den Hollander informeert naar de werkelijke kosten van Koudekerk-Klein Poelgeest. Uit de stukken is moeilijk op te maken wat dit onderzoek heeft gekost. De verklaring is, dat een deel van de kosten in het volgend boekjaar betaald is i.v.m. de uitkering van de provinciale subsidie.

8. Huishoudelijk Reglement (HHR) M.b.t. 2.2.7. merkt dhr.Wassink op het onverantwoord te vinden, dat bestuursleden tussentijds op kunnen stappen. De secretaris legt uit, dat dit wijzigingsvoorstel van het H.B. afkomstig is en dat bij niet accoord gaan met deze voorstellen het H.B. het HHR niet zal goedkeuren, waardoor we nog een jaar met het oude, gebrekkige HHR doordraaien. M.b.t. 2.2.8. heeft dhr.Hardenberg gevraagd een verandering aan te brengen in het wijzigingsvoorstel van het H.B. Hierin wordt gesteld, dat een bestuurslid uit zijn functie ontheven kan worden. Dhr.Hardenberg ziet graag toegevoegd, dat dit gebeurt onder schriftelijke opgave van redenen. Een ieder is het met dit voorstel eens.

Het bestuur zal m.b.t. het HHR een brief sturen aan het H.B. In RenuS zullen verdere mededelingen volgen over deze kwestie.

9. Bestuursmutaties. Zowel dhr.Wassink als mevr. Van Driel-Murray zeggen het te betreuren, dat het bestuur wordt ingekrompen van zeven naar vijf leden. Dhr.C. Jansen heeft zich mondeling bij de voorzitter kandidaat gesteld voor een plaats in het bestuur. Omdat deze kandidaatstelling reglementair te laat komt, wordt voorgesteld dat dhr.Jansen met het bestuur mederaait en in 1990 tijdens de afdelingsledenvergadering officieel wordt benoemd. Dhr.Jansen zal gevraagd worden om de functie van secretaris te gaan vervullen.

De voorzitter bedankt mevr.Van Driel-Murray voor het stipt bijwonen van vrijwel alle afdelingsbestuursvergaderingen gedurende de acht jaar dat zij in het bestuur zitting heeft gehad. Hij dankt haar ook voor de gastvrije ontvangst tijdens de vergaderingen te harer huize. De voorzitter memoreert de verbinding met de beroepswereld, die voor de afdeling zeker voordelen heeft opgeleverd. De aftredende vice-voorzitter wordt een presentje overhandigd. De helaas verhinderde hr.Peddemors zal eveneens een presentje tegemoet kunnen zien.

De voorzitter bedankt dhr.Van der Meulen voor de vier jaar, dat hij zitting nam in het bestuur. Er wordt herinnerd aan het mede-organiseren van de landelijke jaarvergadering in Leiden en het vele werk dat dhr.Van der Meulen in het nieuwe gebouw gestoken heeft. Dhr.Van der Meulen zal zich in de toekomst blijven inzetten voor redactiewerk voor RenuS. Hem wordt een presentje overhandigd.

Dhr.Van der Most, die tussentijds (na twee jaar) aftreedt, wordt door de voorzitter bedankt voor zijn schrijfwerk m.b.t. de subsidie-aanvragen, zijn bijdrage aan de verdere vervolmaking van RenuS en zijn inzet op Koudekerk Klein-Poelgeest gedurende de vier weken van het N.J.B.G.-kamp. Dhr.Van der Most wordt eveneens een presentje overhandigd.

10. Rondvraag. Mevr. Sprey deelt mee, dat dhr. IJzereef iets wil vertellen over het op te richten themapark Archeon in Alphen a/d Rijn. Dit is iets voor een maandagavond. Dhr. E. Roefstra vraagt om afspraken omtrent het verdere archiefonderzoek aangaande Klein Poelgeest. Dhr. Van der Kooij zegt toe in de eerstvolgende bestuursvergadering deze zaak aan de orde te stellen en vraagt dhr.Roefstra om een schriftelijk overzicht van de stand van zaken te maken. Dhr.Huisman roept het bestuur op hem te vragen voor taken als dit nodig mocht blijken.

Dhr.Van der Kooij merkt op, dat sommige mensen niet op de hoogte zijn van het lopende veldwerk. Hij vraagt suggesties voor een betere gang van zaken. Mevr.Van der Meulen vraagt het bestuur om meer zaken op de maandagavonden te bespreken met de verwerkingsgroepen. Mededelingen kunnen tijdens de koffie worden uitgewisseld.

Dhr.Van der Most vraagt om meer duidelijkheid omtrent de vraag, wanneer iets een Awn-opgraving wordt en wie er de leiding heeft, benevens de zaak van eigendom van vondsten.

Dhr.Den Hollander vraagt het bestuur meer lijn te brengen in de uitvoering en verwerking van opgravingen. Hij vraagt om overleg over de planning en merkt op dat er teveel langs elkaar wordt gewerkt.

11. Sluiting. Om 22.15 uur, waarna de aanwezigen worden uitgenodigd tot het drinken van een glaasje.

+++++

TENTOONSTELLING

Twee presentaties van stadarcheologische diensten, die men in de meeste tentoonstellingsagenda's niet zal aantreffen :

Den Haag : Voorlichtingsafdeling Tweede Kamer, Lange Poten 12 .
"Vondsten uitbreiding Tweede Kamer gebouw".

Rotterdam : Kolk 50.
"Bodemvondsten spoortunneltracé". (vanaf 10 mei)

+++++

JAARVERSLAG OVER 1989

Leden. De afdeling Rijnstreek had op 31-12-1989 153 leden, waarvan 6 huisgenoot-leden. Eind december 1988 had de vereniging 162 leden. Deze daling werd vooral veroorzaakt door het grote aantal opzeggingen en afschrijving wegens wanbetaling aan het eind van het jaar, namelijk 10.

Bestuur. Na de ledenvergadering op 16 mei 1989 bestond het bestuur uit:

voorzitter:	D. van der Kooij	vanaf mei 1986,
penningmeester:	G. Louwes	vanaf mei 1987,
lid:	S. Sprey	vanaf mei 1985,
adviserend lid:	P. van den Broeke	vanaf mei 1989.

D. van der Kooij zit reeds in het bestuur sinds mei 1984, maar is voorzitter sinds mei 1986. Daarnaast kwamen daar in 1989 G. Jansen bij als lid en F. Vervaeke als secretaris. Deze leden zijn tussentijds toegetreden tot het bestuur en zijn nog niet benoemd door de ledenvergadering.

Het bestuur kwam zes maal bijeen. Aan de orde zijn gekomen:

- het op regelmatige wijze laten verschijnen van Renus ;
- de aanwezigheid van de AWN op de Leidse Uitdag ;
- de exploitatiekosten van het gebouw ;
- programma voor de lezingen ;
- de opgraving op het Couvee-terrein in Alphen a/d Rijn ;
- nieuwe projecten ;
- problemen rond een publicatie in het Alphen's Dagblad ;
- de nieuwe statuten van de AWN.

Als AWN-vertegenwoordiger nam D. van der Kooij deel aan het overleg in de Archeologische Begeleidingscommissie van de gemeente Leiden.

Met de provinciaal archeoloog Drs. W. Hessing werden door bestuursleden besprekingen gevoerd over de te volgen werkwijze bij de opgraving op het voormalige Couvee-terrein in Alphen a/d Rijn.

Voor de diverse projecten of kleine verkenningen waren er dit jaar contacten met de volgende gemeenten: Alphen a/d Rijn, Hazerswoude, Koudekerk a/d Rijn, Leiderdorp, Oegstgeest en Voorschoten.

De regionale vergadering van de AWN werd dit jaar in Den Haag gehouden en werd bezocht door dhr. Van der Kooij. De jaarlijkse afgevaardigdenvergadering vond plaats op 11 november in het ROB-gebouw te Amersfoort. De afdeling werd vertegenwoordigd door P. van den Broeke en D. van der Kooij. Aan de orde kwamen hier o.m. de AWN-statuten en het Archis-project, de nieuwe opzet voor een landelijk archeologisch computer-netwerk.

Lezingen. Dit jaar werden vijf lezingen gehouden:

Dr. N. Roymans	Riviervondsten uit de late IJzertijd en vroeg Romeinse periode ;
P. de Haas e.a.	Project Gemina ;
Drs. A. Mars	Pottenbakkersafval -17e/18e eeuw- uit Gennep ;
Drs. P. Bitter	Roodbakkend aardewerk (1300-1600) uit Leiden ;
G. C. Groeneweg	Bergen op Zoom aardewerk .

De lezing van Dr. J. Hartmann over Computer graphics in de archeologie vond geen doorgang wegens het ontbreken van de spreker.

Voor de selecte schare opgekomen belangstellenden in dit onderwerp nam ons lid, de heer D. Steures, toen de honneurs waar door het één en ander te vertellen over het computergebruik bij zijn uitwerking van een grafveld uit Sicilië (ca. 8^e eeuw voor Chr.)

Werkavonden. De begane grond van onze werkruimte aan de Geregracht is het domein van de "Middelieeuwers". Door deze groep worden de vondsten van Klein Poelgeest uitgewerkt. Het aardewerk wordt gedetermineerd aan de hand van de typologie opgezet door dhr. J. den Hollander. De typologie heeft door deze opgraving weer een welkome uitbreiding ondervonden. Een ander deel van de vondsten van Klein Poelgeest wordt door een groepje AWN-leden tesamen met een aantal leden van het Historisch Genootschap Koudekerk behandeld. Aan het einde van het jaar was de uitwerking van Klein Poelgeest goed gevorderd. Begin 1990 zullen alle vondstnummers bekeken zijn, waarbij tegelijk het aardewerk gedetermineerd is. Daarna zullen de diverse afgesplitste vondstgroepen : glas, metaal, pijpen, leer , bouw materiaal e.d. aangepakt moeten worden. Ook het uitwerken van de veldtekeningen zal de nodige aandacht hebben.

De tussenverdieping is in bezit genomen door de "Romeinen". Door deze groep werden dit verslagjaar verschillende Romeinse opgravingen uit Alphen a/d Rijn behandeld: De Schans, Paradijslaan, NMB-bank en Rijksweg 11- Lemkes. De registratie en determinatie hiervan kwam dit jaar gereed. De samenvattende uitwerking, datering en voor een deel gereedmaking voor publicatie (tekeningen) is nu aan de orde.

Op de begane grond is ook het restauratie-team gevestigd. Door deze groep zijn dit jaar weer vele vondsten in een perfecte staat teruggebracht.

De zegeningen van ons "nieuwe" gebouw worden heel in het bijzonder duidelijk bij het gebruik van de perfecte wasinstallatie. Daardoor hebben wij dit jaar één van onze achterstanden kunnen inhalen. Materiaal uit 1987, dat ongewassen was meeverhuisd, zit weer schoon in de dozen. Alle kleine vondstgroepen, die binnenkwamen, zijn onmiddellijk behandeld, evenals de laatste vondsten van Klein Poelgeest die niet meer in Koudekerk gewassen konden worden. Aan het einde van het jaar werd constant doorgewerkt aan de binnenkomende kratten van Alphen-Couvee.

Het moge duidelijk zijndat er voor ieder wat wils is op een werkavond. Wie denkt dat er alleen maar gewerkt wordt, heeft het mis. Er is altijd nog tijd om gezamenlijk koffie (of thee) te drinken. Dus schroom niet en kom eens naar de werkavonden!

Archiefonderzoek: Klein-Poelgeest.

In 1989 is, evenals het jaar ervoor, archiefonderzoek verricht. Terwijl er in 1988 meer sprake was van literatuuronderzoek en een onderzoek naar de oudste vermelding van het huis (zie Renus 1989-II), is er in 1989 getracht om alle leenakten/leenbrieven van de bewoners te verzamelen. Dit is niet alleen gebeurd om alle bewoners/eigenaren op te sporen, maar ook om de vraag op te lossen m.b.t. het achtste weer, waarover nog veel verwarring bestond. Het archiefonderzoek heeft meer dan genoeg bewijzen opgeleverd, die dit "probleem" oplossen.

Onderzoek naar oude afbeeldingen cq. kaarten van Klein-Poelgeest leverde zeer veel op. De vondst van de oudste afbeelding op een kaart uit 1565, in het A.R.A. te Den Haag, mag wel de mooiste genoemd worden. De afbeelding van het huis zal zeker enige "archeologische vraagstukken" oplossen, gezien de details die te zien zijn. Zoals verwacht bevat het stadsarchief te Leiden enorm veel gegevens m.b.t. het huis en zijn bewoners. Het zal nog wel enige tijd vragen om alles te bestuderen cq. uitte werken.

Wat ook niet onvermeld mag blijven is een vondst in de grafelijke rekeningen. Daarin werd gevonden, dat Albrecht van Beieren met zijn zoon Willem van Oostervant (de latere graaf Willem VI) en het gevolg het huis Klein-Poelgeest aandeden (december 1387). We lezen dat er toen gedronken, gegeten, gedobbeld werd en dat men ter jacht ging. Zo zijn er nog meer van deze rekeningen die gegevens opleveren, want het bleef niet bij een éénmalig bezoek. Dit zijn hoogtepunten in het onderzoek, maar er zijn ook vele keren geweest dat er niets uitkwam of bijna niets. Maar de gegevens stapelen zich op en er zal dankbaar gebruik van gemaakt worden voor de te komen publicaties van de opgraving Klein-Poelgeest door de afdeling. Deze archieven werden geraadpleegd:

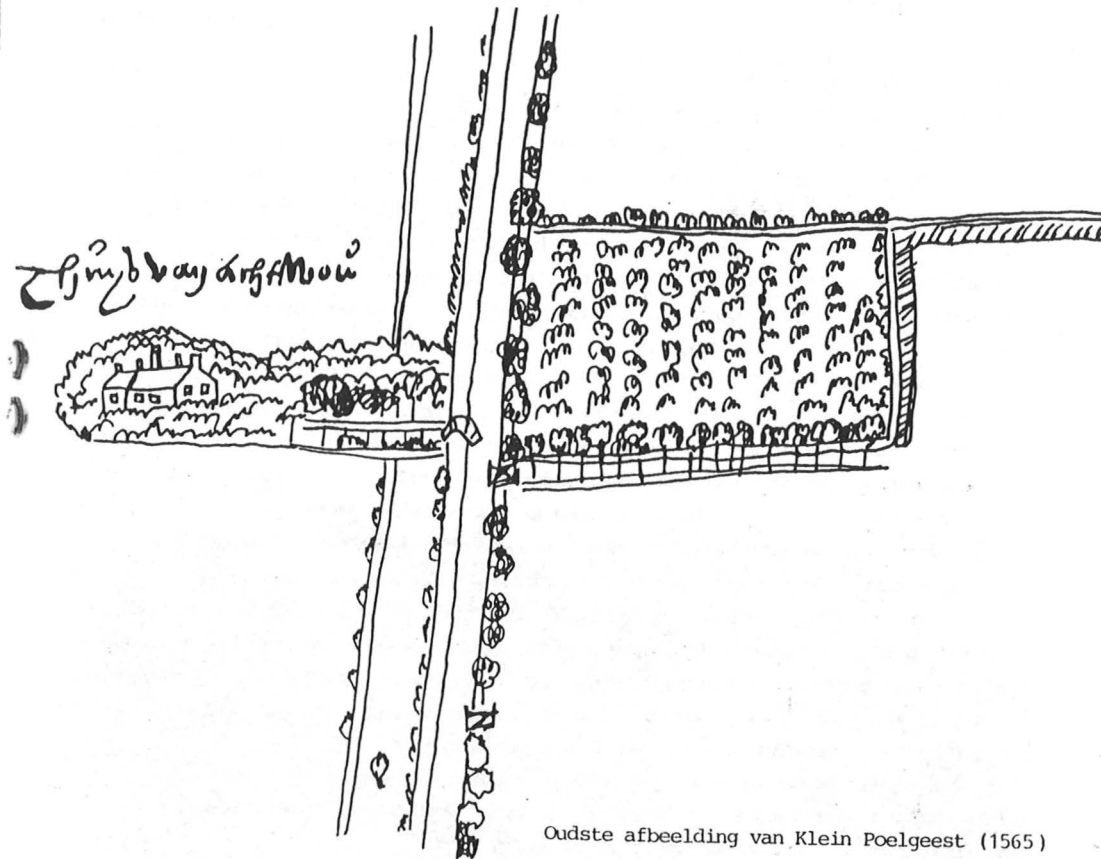
Leiden ; Stadsarchief en het archief van Rijnland.

Den Haag ; Algemeen Rijksarchief en het Centraal Bureau voor Genealogie.

Haarlem ; Stadsarchief.

Alphen a/d Rijn, Delft, Dordrecht, Vianen, Zwammerdam en Koudekerk a/d Rijn.

Verder zijn er nog vele particuliere verzamelingen bezocht.



Oudste afbeelding van Klein Poelgeest (1565)

Veldwerk 1989.

Alphen a/d Rijn , Julianastraat 34.

Voorafgaand aan de afbraak van dit monumentale pand werd in enige kamers een beperkt onderzoek ingesteld. Dit leverde in één kamer een waterkeldertje op, volgestort met pijpenmakersafval. Hieruit konden enige pijpepotten gereconstrueerd worden. In de andere kamer werden, naast funderingen, o.m. twee aspotten gevonden (ca. XIV).

Alphen a/d Rijn , Julianastraat , Couvee.

Na de afbraak van de panden van Couvee en slager Vergeer in de Julianastraat in het centrum van Alphen a/d Rijn is in april 1989 een opgraving gestart. Het is voor de A.W.N. een "grote" opgraving geworden, die eindigde in de eerste week van februari 1990. Tijdens de wintermaanden is er "gewoon" doorgegraven, daar de bouw aanvankelijk in januari zou beginnen. Met veel inzet van de leden is er maanden gegraven en niet alleen op zaterdagen. Om een indruk te geven van het terrein : 1400 m² is op de schop gegaan.

In het huidige stadium van het onderzoek is slechts een globaal overzicht en een eerste interpretatie van de gevonden sporen te geven:

De bewoning in het opgegraven gebied gaat vanaf de recente tijd onafgebroken terug tot in de Middeleeuwen. Direct onder de muurresten van de 20-ste eeuwse bebouwing bevinden zich fasen van bewoning die lopen tot omstreeks 1500. Een paar funderingen en een hardplaatsje behoren hiertoe. Beerputten completeren dit beeld. Opvallend is de grote hoeveelheid mestputten, die merendeels een nog iets eerdere bewoningsfase vertegenwoordigen (ca. 1300-1500). Eén hiervan bevatte een dikke laag met leerafsnijdsels. Mogelijk heeft een schoenmaker zijn werkplaats in de naaste omgeving gehad. Bijzonder is dat deze ambachtsman zelf zijn leer looide. Uit een andere mestkuil kwam een bijna complete schoen, van een zeldzaam model. De schoen wordt op de ROB gerestaureerd door O. Gloubitz.

Tevens werd in een mestkuil een schatvondst aangetroffen; deze bestond uit negen zilveren munten, t.w. acht Bourgondische en één Scandinavische.

Als oudste periode zijn naast en onder deze sporen ook resten uit de Romeinse tijd aangetroffen. Gevonden zijn houten funderingen, onder meer bestaande uit houten palen, geplaatst op liggende stukken balk, die mogelijk de standers van een driescurig gebouw vormen. In de lengterichting liggen de houtconstructies ongeveer 3,15 m. uit elkaar over een lengte van ± 40 meter, in de breedte is dit ongeveer 4 meter. Wat voor soort gebouw dit geweest is en waarvoor het gediend heeft zal hopelijk bij nadere uitwerking van de gegevens blijken.

Tevens is een houten goot aangetroffen, afgedekt door een houten deksel. De goot kon over een lengte van 25 meter gevolgd worden en eindigde in een tonput. Zowel de goot als de ton verkeerde in een vrij goede staat.

Er is een begin gemaakt met het determineren van de vondsten. De houtmonsters, de dendro-monsters en de grondmonsters worden op de ROB bekeken.

We hopen met de uitwerking van deze opgraving een beeld te krijgen van de opeenvolgende fasen van bewoning tot omstreeks 1300. Wat het Romeinse gedeelte betreft hopen we via de dendro-monsters een exacte datering te krijgen van het/de mogelijke gebouw(en) en de goot. De Romeinse sporen kunnen ingepast worden in de gegevens uit eerdere opgravingen, zodat het beeld van Romeins Alphen a/d Rijn verder aangevuld kan worden.

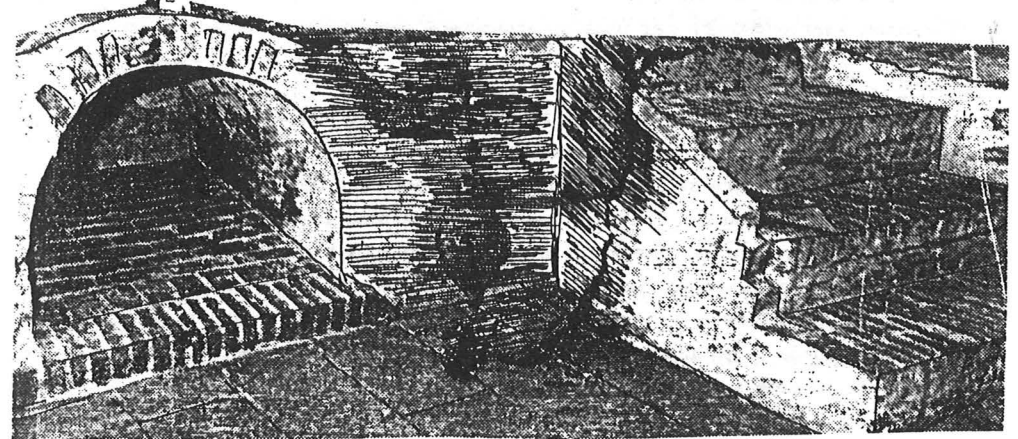
Hazerswoude-Rijndijk, Maanstraat.

In een tweetal bouwputten van deze nieuwbouw, vrij dicht tegen de Hoge Rijndijk gelegen, werd (inheems-) Romeins materiaal aangetroffen. De wijze waarop de vondsten in het vlak en in één van de wanden van de put zeer regelmatig gespreid voorkwamen, laat de conclusie toe, dat het hier een verspoelde, waarschijnlijk inheems-Romeinse, huisplaats betreft. Naast aardewerk en bot werd een bronzen(?) fibula gevonden. Een voornemen, om in een iets oostelijk gelegen terreintje te zoeken naar sporen in site, werd verijdeld door de snelheid van de bouwwerkzaamheden.

Koudekerk a/d Rijn, Dorpsstraat 60.

Tijdens verbouwingswerkzaamheden stuitte men bij het openbreken van de vloer op een merkwaardig "gewelfje". Via de gemeente werd de AWN gewaarschuwd. Het gewelfje bleek een nog ongeschonden deel van een waarschijnlijk 18^e eeuwse kelder te zijn. Vanonder het puin waarmee de kelder was volgestort, kwam een roodplavuizen vloer, een bakstenen trapje en een drietal gewelfjes te voorschijn. Een van de gewelfjes kon niet worden onderzocht, omdat het onder een muur doorliep. Onder het puin lag, over de gehele vloer, een dikke laag as. Hierin werden wat scherven van eind 19^e eeuwse aardewerk aangetroffen. Het huidige pand bleek gebouwd te zijn na een brand, die ongeveer 100 jaar geleden plaats vond.

De bewoners hebben enige tijd met de gedachte gespeeld, de vloer op te nemen in de geplande winkelruimte. Uiteindelijk is alles toch onder een laag beton verdwenen.



Koudekerk a/d Rijn, Klein-Poelgeest.

Tijdens het bouwrijp maken van een deel van het terrein werden nog enige waarnemingen gedaan. In het algemeen bevestigden zij de opgravingsgegevens. Door het rooien van de boomsingel aan de zijde van de Lagewaardse Wetering kwam ook een deel van het terrein op de schop, dat niet eerder onderzocht kon worden. Hier werd een kleine fundering ingemeten, waarnaar hopelijk in een later stadium van de werkzaamheden nog nader kan worden gekeken.

Leiderdorp, Munnikenpolder.

Toekomstig puinstortterrein/jachthavenuitbruiding. Op deze locatie, gelegen ten oosten van Rijksweg A4 en ten noorden van de jachthaven, is in het begin van het jaar een archeologische veldverkenning uitgevoerd. Behalve enige interessante veldnamen heeft dit niets opgeleverd; het gebied is zo duchtig afgekleid, dat zelfs de gebruikelijke pijpekopjes niet meer aanwezig waren.

Leiden , centrum .

In de Molensteeg verzamelde een van onze leden in een bouwput een hoeveelheid aardewerk. Een groot deel hiervan lijkt oorspronkelijk uit een beerput te komen, die door afgraving/sloop of illegaal graafwerk verdwenen was. Datering : begin 17^e eeuw.

Leiden , Stevenhofjespolder.

Bij het graven van cunetten op een terrein dicht bij de Rijndijk en de Vink in deze nieuwbouwwijk werden lange puinbanen gesignaleerd. In eerste instantie werd gedacht aan de resten van een boerderij die ongeveer daar gestaan had. Coupes leerden snel anders: het betrof kleiputten, gevuld met steenovenafval. In dikke aslagen waren duidelijk de verkoolde takken van de rijsbossen nog zichtbaar. Het minieme vondstmateriaal bestond uit enige interessante voorbeelden van misbaksel van bakstenen. Op 18^e-eeuwse kaarten worden ter plaatse steenovens aangegeven.

Oegstgeest , Haarlemmerstraatweg.

Op het terrein van de nieuwe gemeentewerf trof een AWN-lid uit Wassenaar een verkleuring met enig IJzertijd aardewerk aan. De locatie ligt op de oostelijke helling van het oostelijke strandwallencomplex. Tesaamen met de Wassenaarse werkgroep van de afdeling Den Haag e.o. werd een onderzoek ingesteld. Buiten het reeds aangetoffen afvalkuiltje werden geen sporen opgemerkt. Uit het kuiltje werden scherven en een klein fragment vlechtwerk geborgen. Door medewerking van de gemeente Oegstgeest werd een graafmachine beschikbaar gesteld, waarmee enige dagen later een wat verder reikend onderzoek werd ingesteld. Ook dit leverde niets meer op. Wel werd duidelijk, dat voor serieus onderzoek op de hellingen van de strandwal bronbemaling een vereiste is.

Voorschoten .

Archeologisch gezien een bijzonder mager jaar. Een en ander werd nog nagelopen : o.m. de spoorbaanverdubbeling. Op het Egginkterrein werden ditmaal in een rioolsleuf de conclusies van de boringen duidelijk bewezen : van het veen-voorkomen waren slechts vergraven brokken aanwezig.

Publiciteit. Op zaterdag 16 september stond de afdeling in een kraampje op de Leidse Uitmarkt. Dit leverde enkele nieuwe leden op. In mei werd als afsluiting van de opgravingscampagne een kleine tentoonstelling (drie vitrines en enige wanden met foto's) van Klein Poelgeest ingericht in het gemeentehuis in Koudekerk a/d Rijn. Naast veel bezoek uit de directe omgeving trok deze tentoonstelling ook belangstelling van officiële zijde. De opening werd verricht door de Gedeputeerde van Zuid-Holland mevr. drs. I. Günther en enige dagen later is hij bezichtigd door de Commissaris van de Koningin dhr. S. Patijn.

In november is voor de bewoners van het bejaardentehuis Rhyndael te Koudekerk a/d Rijn, tijdelijk gehuisvest in noodwoningen op het voormalige opgravings-terrein, een voordracht gehouden over de opgraving Klein-Poelgeest. Naar aanleiding van de vondsten op het terrein van de NMB-bank te Alphen a/d Rijn, werd een vitrine ingericht in deze bank.

In 1989 verschenen er twee publicaties in Westerheem over veldwerk van onze afdeling. Het was een artikel van E. van der Most naar aanleiding van de opgraving NMB-bank te Alphen a/d Rijn en een publicatie van een deel van een intern rapport over de opgraving Iofbrugplan 1984 te Alphen a/d Rijn door E. van der Most onder zijn naam.

Dagbladpubliciteit.

Naar aanleiding van de tentoonstelling Klein-Poelgeest verschenen enige artikelen. De Alphense dagbladen hebben veel interesse in de geschiedenis van hun dorp. Over de opgraving op het Couvee-terrein hebben de kranten, bij wijze van spreken, bol gestaan.

Dick van der Kooij, Suus Sprey, Edwin Roefstra en Gijsbert Jansen.

.....
AWN-publicaties

Het secretariaat van de afdeling heeft een klein depot van AWN-publicaties. (zie achterzijde Westerheem) Een bezoek aan de Geregracht 50 op maandagavond is een gemakkelijke en gezellige manier om uw archeologische boekenplank aan te vullen
.....

Mededeling aan AWN-leden, die niet binnen het Rijnstreek-gebied wonen.

De afdeling is zo gelukkig al sinds lang een aantal "buitenleden" te kennen, die actief bij ons werk betrokken zijn. De laatste jaren is hun aantal steeds gegroeid. Vrijwel allen stellen er prijs op Renus te ontvangen. Bepalend voor de retributie, die de afdeling van het hoofdbestuur ontvangt, is echter het criterium van de woonplaats. Om de afdelingsbegroting zo evenwichtig mogelijk te houden vraagt het bestuur deze leden op basis van vrijwilligheid een bijdrage in de kosten van Renus.

Deze is vastgesteld op fl. 5,- per jaar.

Gironummer 3149223 t.n.v. penningmeester AWN-Rijnstreek, Saturnusplein 146 , te Leiden.

RECTIFICATIE

betr. Westerheem XXXVIII-5 (1989) 225-232, Het archeologisch onderzoek Julianastraat 13-17 te Alphen aan den Rijn.

Door de heer E. van der Most is het verslag van deze opgraving van de afdeling Rijnstreek ter publicatie in Westerheem ingezonden. Dit is geschied buiten medeweten van het bestuur van de afdeling en met eenzijdige verbreking van duidelijke met hem daarover gemaakte afspraken.

Het betreft het tekstdeel van een niet voor publicatie bestemd intern rapport met enige toevoegingen van zijn hand. De tekst van dit rapport is deels van de opgegeven auteur en voor een kleiner deel door anderen opgesteld. De vermelding hiervan is in tegenspraak met de geldende gebruiken achterwege gebleven.

In het verslag heeft de heer van der Most door toevoegingen een aantal van zijn hypothesen (plaats van castellum: p. 225 afb. 1 / weg: p. 229) ingebracht. Deze opvattingen komen voor zijn rekening. Het zou correcter geweest zijn deze opmerkingen gescheiden van het verslag in een aparte paragraaf onder te brengen.

Op dit moment voert de Rijnstreek eveneens in de Julianastraat in het centrum van Alphen aan den Rijn een groot onderzoek uit. Hierbij zijn sporen van één of meer (vermoedelijk) Romeinse gebouwen gevonden. In een publicatie van dit onderzoek zullen ook de resultaten van de opgraving in 1984 opnieuw bekeken worden. Een nadere en vergelijkende analyse van het thans niet gepubliceerde vondstmateriaal wordt ook overwogen.

Afd. Rijnstreek
D. van der Kooij (voorz.)

Bovenstaande rectificatie is door het bestuur aan de redactie van Westerheem ter plaatsing aangeboden. Door een vorig bestuur zijn over de rapportage van deze opgraving duidelijke afspraken gemaakt met een aantal leden, waaronder de heer Van der Most. Deze afspraken zijn schriftelijk vastgelegd.

Als een daad van rechtvaardigheid tegenover de andere betrokkenen is de rectificatie opgesteld. Vooral vanuit dit gezichtspunt is het te betreuren, dat de redactie van Westerheem het uiteindelijk niet wenselijk heeft geacht deze rectificatie op te nemen.

A W N - P R O F I L E R I N G (of Hoe krijgt de afdeling een eigen gezicht ?)

Bij allerlei gelegenheden en activiteiten merken wij, dat onze vereniging en ons werk geen grote (naams)bekendheid heeft. Soms is dat een voordeel, maar meestal niet. Regelmatig komt dit punt bij heel verschillende aspecten van onze activiteiten aan de orde.

Een andere zaak is, dat onze afdeling een groot gebied (28 gemeenten totaal) beslaat en dat wij steeds in een beperkt aantal plaatsen actief zijn. Logisch en natuurlijk is het, dat dit meestal samenvalt met de aanwezigheid van één of meer actieve leden.

Binnen het bestuur is hier over nagedacht en gaarne leggen wij u het volgende voorstel voor, waarin beide aspecten worden gecombineerd.

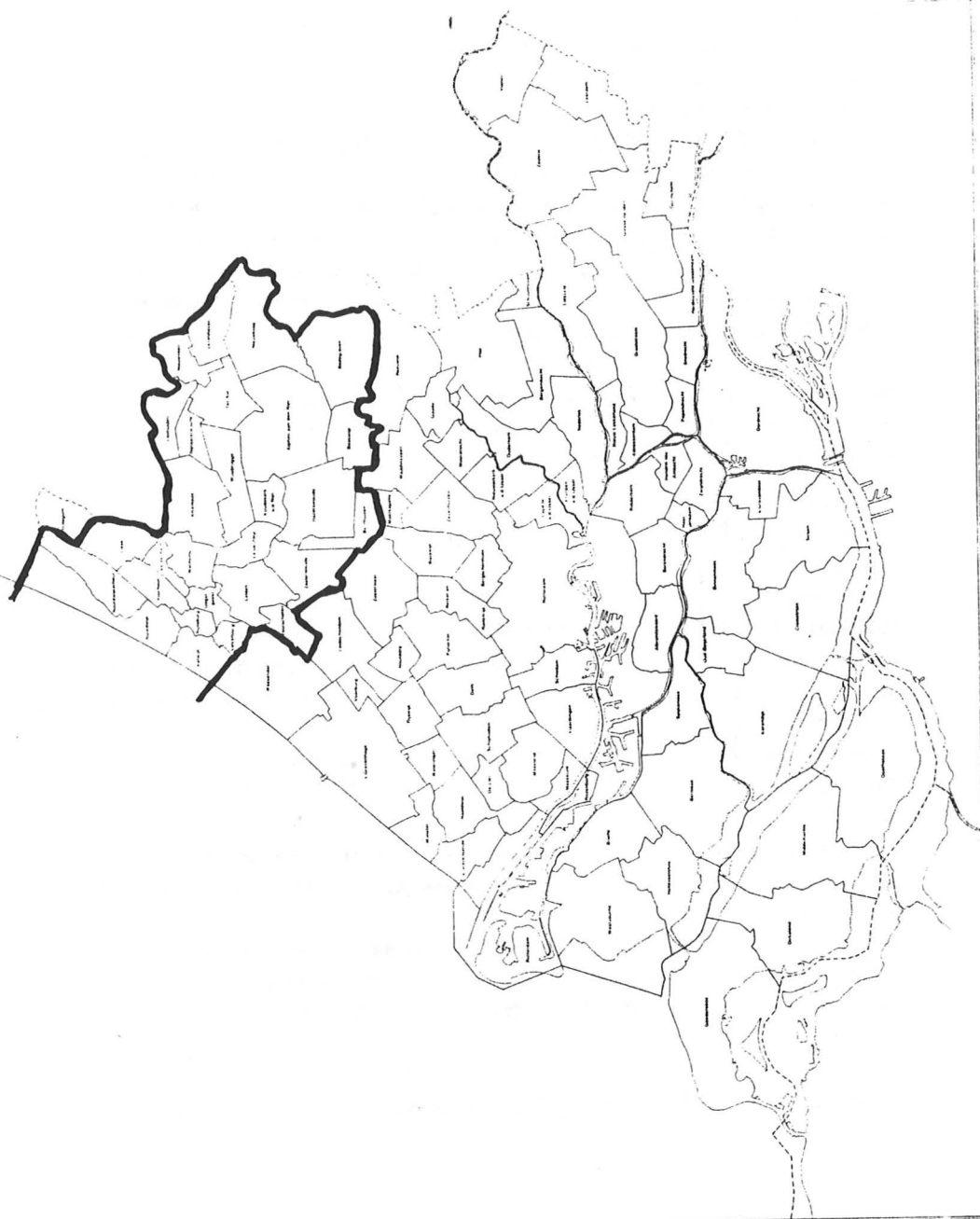
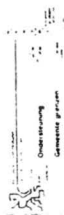
Iedere gemeente krijgt een actief lid als contactpersoon, bij voorkeur een lid, dat in die gemeente of er vlakbij woont. Dit lid moet dan in een beperkt gebied uitgroeien tot "het gezicht van de vereniging". Hij/zij kan dit doen door daar contacten op te bouwen met gemeente-instellingen als openbare werken enerzijds en aannemers, loonbedrijven anderzijds om op de hoogte te blijven en te komen van uit te voeren werken.

Daarnaast kan hij/zij zich verdiepen in de geschiedenis en in de bodemkundige opbouw van zijn gebied om beter de archeologische mogelijkheden te kunnen inschatten. Ook lijkt het nuttig contact met plaatselijke historische verenigingen te zoeken. Na verloop van tijd moet dit tot zo'n (- zeker in de kleinere gemeenten-) bekendheid leiden, dat vondstmeldingen van derden binnenkomen. Idealiter kan dit op den duur tot een breder gespreide activiteit van de afdeling leiden, waarbij ook een grotere variëteit in opgravingsobject optreedt.

Tenslotte zal dit alles ook van belang zijn om tot een goede puntenkaart van de verschillende gebieden en uiteindelijk van het geheel te komen.

Een eerste voorlopige indeling is de volgende:

<u>Bodegraven</u>	}	-----	Suus Sprey - Alphen a/d Rijn.
<u>Alphen a/d Rijn</u>			
<u>Hazerswoude</u>	}	-----	Gijsbert Jansen - Hazerswoude-Rijndijk. (Leo Verhart - Boskoop, houdt ter plaatse eveneens de vinger aan de pols.)
<u>Benthuizen</u>			
<u>Koudekerk a/d Rijn</u>			
<u>Boskoop</u>			
<u>Alkemade</u>	}	-----	Marian Kors - Oude Wetering.
<u>Leimuiden</u>			
<u>Rijnsaterswoude</u>	}	-----	Dick van der Kooij - Voorschoten. (in samenwerking met Menno Dijkstra/Rob Pax)
<u>Voorschoten</u>			
<u>Leiden</u>			
<u>Leiderdorp</u>	}	-----	Bob van den Berg - Oegstgeest.
<u>Lisse</u>			
<u>Oegstgeest</u>	}	-----	Fans Hardenberg - Sassenheim
<u>Warmond</u>			
<u>Sassenheim</u>	}	-----	Fred Vervaet - Voorhout.
<u>Voorhout</u>			
<u>Valkenburg</u>	}	-----	Frits Kleinhuis - Noordwijkerhout.
<u>Noorwijk</u>			
<u>Noordwijkerhout</u>			



VELDWERK AGENDA

Alphen a/d Rijn : Leidse Schouw. Dit betreft een vindplaats van (inheems-) Romeins aardewerk. Aannemelijk lijkt de veronderstelling dat e.e.a. vergelijkbaar is met de situatie eerder onderzocht nabij dezelfde weg.

Emmalaan. Door de sloop van een gebouwencomplex is een groot stuk Rijnsoever bereikbaar. De grond is licht vervuild. De zin van eventueel onderzoek wordt momenteel bekeken.

Boskoop : De sloop van de kosterwoning naast de Hervormde kerk zal de eerst komende maanden nog niet plaats vinden. Archiefonderzoek meldt dat in 1779 de afbraak plaatsvond van een 16^e eeuwse kerk.

Hazerswoude : Rijkswegtracé. Het tijdstip van aanvang van werkzaamheden is nog niet bekend.

Dorp. Er zijn de nodige kleine woningbouwplannen. De noodzaak van eventueel onderzoek wordt nog bekeken.

Oegstgeest : Endegeest. Rond dit gebied zijn een aantal bouwplaatsen. I.v.m. de ligging op de strandwal is het wenselijk deze omgeving eens nader te bekijken.

Sassenheim : In een uitbreidingsplan staat een molenstomp. Getracht wordt dit restant op de monumentenlijst te krijgen. Als behoud niet slaagt, volgt sloop en hopelijk ook een archeologisch onderzoek.

Voorschoten : Zowel in het centrum als in het Rouwkoop gebied bestaan (ver)bouwplannen. De ontwikkelingen worden gevolgd.